

Inese Volkova
Latvijas Universitāte, Latvija

BLAKUSTIESĪBU SUBJEKTI UN AR TIEM SAISTĪTĀ PROBLEMĀTIKA

Abstract

Subjects of neighbouring rights and issues associated with neighbouring rights

Analysis of legislative acts, scientific literature and case study leads to the following conclusions.

The following problems associated with subject of neighbouring rights can be found in the Latvian legislation:

1. incomplete regulatory framework in the case of collective performance;
2. apparent inconsistencies in use of the concept of "cable operator".

Unfortunately, views of some Latvian legal scholars, who are still forming the opinion of lawyers, are in conflict with internationally accepted beliefs and legal norms regarding the subject of the neighbouring rights, its nature and related aspects. The most significant mistakes are as follows:

1. broadcasting organisations are understood as creators of derived copyright objects - works;
2. organisations transmitting encoded fee-based broadcasts are not even considered as broadcasting organisations.

The Latvian court practice shows lack of understanding of issues relating to subjects of the neighbouring rights, which has led to wrong legal conclusions, namely:

1. absence of creation (or creative work) criterion gives rise to non-recognition of subject of the neighbouring rights;
2. a distributor of objects of neighbouring rights cannot be recognized as a subject of neighbouring rights.

The related rights section of the Copyright Law of the Republic of Latvia should be improved. At the same time, because of the imperfections of the written Latvian legal norms, the persons applying the neighbouring rights must base upon internationally recognized written legal norms, as well as on general principles of law.

Atslēgas vārdi: intelektuālais īpašums, blakustiesības, izpildītāji, fonogrammu producenti, filmu producenti, raidorganizācijas.

Ar blakustiesību subjektiem valstīs, kurās tiek atzītas autortiesībām pakārtotās blakustiesības, tradicionāli saprot izpildītājus, fonogrammu producentus, filmu producentus un raidorganizācijas. Atsevišķās valstīs (piemēram, Anglijā un Japānā) blakustiesību īpašnieku kategorijā tiek iekļauti arī tādu fotogrāfiju, kuras ir iekļautas katalogos un izlasēs un kurām nav atbilstošu nosacījumu, kas nepieciešami, lai to aizsardzība tiktu nodrošināta tāpat kā patstāvīgiem autoru darbiem, kā arī datu bāžu un datorprogrammu radītājus. Latvijā ir tradicionālā blakustiesību subjektu izpratne.

1. Izpildītāji

Jēdziens

Izpildītājs ir vienīgais blakustiesību subjekts, kas var būt tikai fiziska persona, jo ar izpildījuma veikšanu saprot māksliniecisku darbību, kuru nevar izpildīt mākslīgi radīts tiesību subjekts (juridiska persona). Izpildītāja vecumam, talantam vai citiem kritērijiem, lai tā tiesības tiktu aizsargātas, nav nozīmes. Kritērijiem ir nozīme, lai blakustiesību subjekts pēc iespējas veiksmīgāk savas tiesības izmantotu.

Saskaņā ar 1961.gada Romas konvencijas 3.panta a) punktu ar izpildītājiem saprot „aktierus, dziedātājus, mūziķus, dejotājus vai citas personas, kuras tēlo, dzied, pauž, deklamē un spēlē vai citādā formā izpilda literāru un mākslas darbu”. Romas konvencijas 9.pants dalībvalstīm atļauj papildināt aizsargājamo mākslinieku sarakstu ar ārpus literāru un mākslas darbu izpildītājiem. Savukārt WIPO līguma 2.panta a) punkta izpratnē izpildītāji ir aktieri, dziedāji, mūziķi, dejotāji un citas personas, kas atveido lomu, dzied, lasa, deklamē, spēlē mūzikas instrumentus vai kādā citādā veidā izpilda literāros, mākslas vai folkloras darbus.

Līdzīgs definējums ir pieņemts dažādu valstu nacionālajos normatīvajos aktos, piemēram, Francijas likuma L 212-1.pantā ir teikts, ka izpildītāji ir tādas personas, kas tēlo, dzied, lasa, deklamē, spēlē vai citādi izpilda literārus vai mākslinieciskus darbus, izpilda varietē, cirka vai leļļu teātra darbību. Arī LR Autortiesību likuma 1.panta 10.punkts izpildītāju definē līdzīgi: izpildītājs ir aktieris, dziedātājs, mūziķis, dejotājs vai cita persona, kura atveido lomu, lasa, dzied, atskaņo vai kādā citādā veidā izpilda literāru vai mākslas darbu vai folkloras sacerējumu, sniedz estrādes, cirka vai leļļu priekšnesumu.

Ir valstis, kuru normatīvie akti nenosaka detalizētu personu loku, kas iegūst blakustiesības, vai arī nosaka no citām valstīm atšķirīgus tiesību subjektus. Piemēram, Krievijā pie izpildītājiem tiek pieskaitītas trīs lielas subjektu grupas – *mākslinieki, režisori inscenētāji un diriģenti* (KF Likuma „Par autortiesībām un blakus tiesībām” 4.pants). Šie subjekti ir nosaukti par izpildītājiem, kaut arī divas pēdējās kategorijas (it īpaši „režisori”) par tādiem var tikt uzskatīti tikai nosacīti (Сергеев 2001: 336).

Juridiskajā literatūrā ir aprakstītas vairākas pasaulē sastopamas teorijas, kuras skaidro izpildītāju tiesības (*1) teorija, kura balstās uz izpildītāju tiesību atzīšanu par autora tiesībām, 2) izpildītājs ir kā darba līdzautors, 3) teorija, kurā izpildītāja tiesības tiek apskatītas kā personības tiesības*) (Липчик 2002: 315), taču ikvienai no tām tiesību zinātnieki ir izteikuši pamatotu kritiku.

Problemātika

Estrādes priekšnesumā piedalās gan izpildītājs, gan tādas personas, kas palīdz radīt baudāmu priekšnesumu (statisti, skatuves darbinieki, gaismotāji, rekvizitori u.c.). Pēdējie nebūtu atzīstami par izpildītājiem, lai gan to darbs var būt pat ļoti nozīmīgs. Tāpēc, lai rastu skaidrību, kurām personām ir normatīvajos aktos noteiktās izpildītāju tiesības, ir konkrēti jānodala personas, kuras ir uzskatāmas par izpildītājiem.

Otrās problēmas būtība slēpjas apstākļi, ka kolektīvā izpildījuma gadījumos var rasties neskaidrības kam un kādā apjomā ir izpildītāja tiesības, it īpaši, ja speciāli izpildījuma ieraksta veikšanai vai arī, ja uz vienu vai vairākiem publiskiem izpildījumiem tiek uzaicināts pazīstams diriģents vai solists, kurš nav pastāvīgs konkrētā izpildītāju kolektīva dalībnieks.

Šādā gadījumā diriģents vai solists (kurš ir slavens un kurš uzstājas kopā ar izpildītāju kolektīvu, bet nav pastāvīgs tā dalībnieks) un izpildītāju kolektīvs var būt atsevišķi tiesību subjekti. To pierāda arī fakts, ka atsevišķu valstu normatīvajos aktos (piemēram, Krievijā, Zviedrijā, Nīderlandē, Japānā) noteikts, ka atļauja šāda izpildījuma izmantošanai jāsaņem gan no izpildītāju kolektīva, gan no uzaicinātās personas. Tāpēc uzaicinātie diriģenti un solisti uzstājas kā patstāvīgi blakustiesību subjekti un ir līdzvērtīgi izpildītāju kolektīva partneri. Šo stāvokli apstiprina praksē pieņemtā diriģentu un solistu vārdu īpašā izcelšana uz afišām un fonogrammu vāciņiem.

Trešā problēma, ar kuru nācās sastapties, analizējot 2004.gada 14.janvāra LR Augstākās tiesas Senāta spriedumu lietā Nr.SKC-22, ir neizpratne par to, vai izpildītāja darbībai ir nepieciešams jaunrades (radoša darba) kritērijs, kurš ir obligāts, runājot par darbiem, kuri tiek aizsargāti ar autortiesībām. Spriedumā norādīts, ka foto modeles tērpu demonstrēšana nav izpildījums, „jo iztrūkst izpildītāja radošais ieguldījums”. Nav runa par to, vai konkrētajā lietā modele ir vai nav blakustiesību subjekts, būtisks ir fakts, ka atšķirībā no autortiesībām, blakustiesību subjektu darbībā nav nepieciešamības konstatēt jaunrades (vai kā konstitucionālajās un cilvēktiesībās tiek dēvēts – radošas darbības) kritēriju. Arī neviens starptautisks vai reģionāls tiesību akts, kas regulē blakustiesību jautājumus, neparedz šī kritēja klātesamības nepieciešamību, lai blakustiesību īpašnieka tiesības tiktu aizsargātas. Tādēļ šīs problēmas risināšana iespējama ar jautājumu, kas saistīti ar blakustiesībām, skaidrošanu.

2. Fonogrammu producenti

Jēdziens

Atšķirībā no izpildītāja, fonogrammu producentis var būt gan fiziska, gan juridiska persona, kuras darbībai ir rūpniecisks raksturs, jo uzņēmējs, kurš īsteno izpildījuma vai skaņas fiksāciju, veic industriāla rakstura darbības. Šādām darbībām nav raksturīgas intelektuālās jaunrades pazīmes un fonogrammu producentu darbība kardināli atšķiras no izpildītāju darbības, taču viņu materiālās investīcijas un rūpnieciskais darbs dod lielu ieguldījumu muzikālās un literārās kultūras attīstībā.

Saskaņā ar Romas konvencijas 3.panta c) punktu fonogrammu producentis ir fiziskā vai juridiskā persona, kura pirmā fiksē priekšnesuma skaņas vai citas skaņas. Ženēvas konvencijas 1.panta b) punktā iekļautais definējums ir līdzīgs, vienīgi papildināts ar to, ka izpildījuma skaņas vai citas skaņas tiek fiksētas fonogrammā. Savukārt WIPO līguma 2.panta d) punkta izpratnē fonogrammu producentis ir fiziska vai juridiska persona, kas uzņēmusies iniciatīvu attiecībā uz izpildījuma skaņu vai citu skaņu, vai skaņu atveidojuma pirmo fiksāciju un ir par to atbildīga.

Līdzīgs fonogrammu producenta jēdziena formulējums ir arī nacionālajos normatīvajos aktos, piemēram, Francijā L 213-1.pants nosaka, ka par fonogrammu producentu uzskata fizisku vai juridisku personu, kas uzņemas iniciatīvu un atbild par sākotnējo skaņas sekvenses fiksāciju. Analogi skaidrojumi ir Brazīlijas, Beļģijas, Zviedrijas, Armēnijas, Gruzijas u.c. valstu likumos. LR Autortiesību likuma 1.panta 8.punktā ir iekļauta līdzvērtīga fonogrammu producenta definīcija WIPO līgumā noteiktajai.

Problemātika

Vienīgā problemātika, ar kuru nācies saskarties Latvijā saistībā ar fonogrammu producenta jēdzienu ir saskatāma kritiski vērtējamā viedoklī, ka fonogrammu producenta darbības gala rezultāti (skaņu ieraksti - fonogrammas) tiek aizsargāti ar autora tiesībām kā atvasināti autora darbi. (Rozenfelds 2008: 36).

3. Filmu producenti

Jēdziens

Līdzīgi kā fonogrammu producers, arī filmu producers var būt gan fiziska, gan juridiska persona. Arī šī blakustiesību subjekta darbībai ir rūpniecisks raksturs un tā dod lielu ieguldījumu kultūras attīstībā. Atšķirība ir tāda, ka filmu producentu materiālās investīcijas ir daudz lielākas nekā fonogrammu producentiem, proti, filmu veidošanā izmaksas sasniedz līdz pat 300 000 dolāru dienā un kopējās vienas filmas izmaksas tiek skaitītas miljonos.

Nevienā no starptautiskajiem normatīvajiem aktiem nav dots filmu producenta jēdziena skaidrojums. Vienīgi Eiropas Padomes direktīvas paredz filmu producentu tiesības, to aprobežojumus, kā arī filmu producentu tiesību termiņus. No tā var secināt, ka par filmu producentiem kā blakustiesību subjektiem Eiropas reģionālajā līmenī netiek aizmirsts.

Daļā valstu nacionālie normatīvie akti par filmu producentiem atzīst fizisku vai juridisku personu, kas uzņemas iniciatīvu un atbildību par sākotnējo attēlu sekvenses fiksāciju, neskatoties uz to, vai ar skaņas pavadījumu vai bez tā (piemēram, Francijas likuma 215-1.pantā minētais definējums). Latvijas Autortiesību likuma 1.panta 6.punkts par filmu producentu atzīst fizisku vai juridisku personu, kura finansē un organizē filmas radīšanu un ir atbildīga par tās pabeigšanu. Lielbritānijā filmu producentu tiesības tiek aizsargātas ar autortiesībām, ja vien filmu producers un galvenais režisors ir viena un tā pati persona. (Бентли, Шерман 2004: 140). Savukārt pēc ASV normatīvo aktu pamatprincipiem filmu producers ir audiovizuāla darba autors un viņam netiek piešķirtas atsevišķas tiesības par filmas fiksēšanu (Sterling 2008: 179).

Problemātika

Filmas producenta jēdziena legālais definējums, iespējams, nav tik būtisks, jo tā statuss (tiesības un pienākumi) parasti tiek noteikts līgumiskā ceļā, slēdzot vienošanās ar autoriem, izpildītājiem un citām filmas tapšanā iesaistītajām personām (piemēram, apdrošinātājiem), kā arī filmu izmantotājiem. Tāpēc problemātika parādās jautājumos, kas saistīti ar filmu producentu tiesībām.

4. Raidorganizācijas

Jēdziens

Ar raidorganizācijām tiek saprastas radio vai televīzijas, kuru darbībai tāpat kā fonogrammu un filmu producentu darbībai ir tehniski organizatorisks raksturs. Šo organizāciju tiesiskais statuss veidojas līdzīgi kā producentiem un tās dod līdzvērtīgu ieguldījumu kultūras dzīvē. Raidorganizāciju rūpnieciskā rakstura darbības no producentu darbības atšķiras ar to, ka raidorganizācijas nefiksē literatūras un mākslas darbus, bet gan „samazina attālumu” no autora, izpildītāja, fonogrammu un filmu producenta līdz klausītājam vai skatītājam.

Nevienā no starptautiskajiem normatīvajiem aktiem nav dots raidorganizācijas definējums. Romas konvencija un WIPO līgums aprobežojas vien ar jēdziena „raidīšana ēterā” skaidrojumu. Diplomātiskās konferences laikā tika piedāvāti dažādi raidorganizāciju definējumi, tomēr neviens no tiem netika apstiprināts.

Arī ielākajā daļā nacionālo normatīvo aktu nav dots raidorganizācijas definējums un tikai dažu valstu normatīvie akti nosaka, ka raidorganizācijas ir radio vai televīzijas uzņēmumi, kas pārraida programmas publikai (piemēram, Kolumbijas 8.N, Kosta Rikas 85a., Dominikas Republikas 17m likuma pantā).

Brazīlijas likuma 4.XII pants nosaka, ka ēterā raidošs uzņēmums ir organizācija, kas izmanto radio, televīziju vai jebkādos citus analogiskus programmu raidīšanas vai translēšanas paņēmienus, kas paredzēti publikai, pa vadiem vai bez tiem. Savukārt Portugāles likuma 176.panta 9. punkta ietvaros ar raidorganizāciju tiek saprasts uzņēmums, kas veic skaņas un attēla raidīšanu ēterā. Minētā likuma norma plašāk skaidro jēdzienu „raidīšana ēterā”, kas ir skaņu un attēlu (kopā vai atsevišķi) izplatīšana pa vadiem vai bez tiem (piemēram, izmantojot elektromagnētiskos viļņus, optiskās šķiedras vai citu kabeļu tīklu vai pavadoņus) publikas uztveršanai. Portugālē pārraides pa kabeļu tīklu pieminēšana dod iespēju aizsardzības sfērā speciāli iekļaut uzņēmumus, kas raida programmas pa kabeļu tīklu. Francijā šim nolūkam tika izmantots skaidrojums „audiovizuālās komunikācijas un programmu veidošanas uzņēmums” (likuma L. 216-1. pants).

Neskatoties uz to, ka Romas konvencija neattiecas uz personām, kas nodarbojas ar pārraidēm pa kabeļu tīkliem, tas neliedz daudzu valstu nacionālajos normatīvajos aktos nodrošināt tiesību aizsardzību personām, kas nodarbojas ar pārraidēm pa kabeļu tīkliem, vai translējošajām organizācijām, kas savus raidījumus (programmas) raida, izmantojot vadus, kabeļu sistēmu, optiskās šķiedras vai jebkādus citus raidītājus (Гришаев 2003: 76).

Latvijas Autortiesību likumā parādās divi termini: „raidorganizācija”, un „kabeļoperators”, taču likums, neskaidrojot nedz to, kas ir raidorganizācija, nedz to, kas ir kabeļoperators, vien nosaka, ka kabeļoperatori, kuri tikai retranslē citu raidorganizāciju raidījumus, nav blakustiesību subjekti. Kabeļoperatora definējumu nedod neviens LR normatīvais akts. Arī jēdzienu „raidorganizācija” neskaidro neviens tiesību normatīvais akts. Vien Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma Pārejas noteikumu 15.punkts noteic, ka šajā likumā lietotais termins “elektroniskais plašsaziņas līdzeklis” atbilst citos normatīvajos aktos lietotajiem terminiem “radio”, “televīzija” un “raidorganizācija”. Tādējādi var secināt, ka Latvijā raidorganizācijas legālais skaidrojums atbilst elektroniskā plašsaziņas līdzekļa skaidrojumam, proti, elektroniskais plašsaziņas līdzeklis ir privātpersona, kurai tiesību aktos noteiktajā kārtībā ir izsniegta apraides atļauja vai retranslācijas atļauja vai kuras darbību šajā likumā noteiktajā kārtībā ir reģistrējusi Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome.

Tomēr blakustiesību doktrīnā, ievērojot normatīvajos aktos ietverto jēdzienus „raidīšana ēterā” un „raidīšana”, ar raidorganizāciju saprot jebkuru fizisku vai juridisku personu, kura veic vai organizē skaņu vai attēlu un skaņu, vai skaņu atveidojuma pārraidi sabiedrībai ar jebkura līdzekļa un paņēmiena starpniecību, kā arī nosaka raidījumu programmu un šīs pārraides laiku (Липцик 2002: 346).

Problemātika

Kritiski vērtējams viedoklis, ar kuru nākas saskarties Latvijā saistībā ar raidorganizācijām, saskatāms skaidrojumā, ka raidorganizāciju darbība un tās gala rezultāti tiek aizsargāti ar autora tiesībām kā atvasināti autora darbi, kā arī viedoklis, ka kodētu maksas pārraižu raidorganizācijas netiek uzskatītas pat par raidorganizācijām (Rozenfelds 2008: 37, 38).

Savukārt ārvalstīs tiek risināti problemātiski jautājumi par raidorganizāciju nošķiršanu no citiem tiesību subjektiem. Piemēram, tiek skaidrots, ka gadījumā, ja dalībvalstī tehniskais aprīkojums pieder pasta pārvaldei, bet pārraižu materiālu nodrošina tādas organizācijas kā „*Radiodiffusion-télévision française*” vai „*British Broadcasting Corporation*”, tad tieši šīs organizācijas, nevis pasta pārvalde, ir jāuzskata par raidorganizācijām. Turklāt, gadījumā, ja dažas programmas sponsorē reklāmdevējs, vai tās iepriekš ieraksta neatkarīgs televīzijas filmu producents, bet tās izplata tāda tipa organizācijas kā ASV „*Columbia Broadcasting System*”,

tad tieši šādu organizāciju ir jāuzskata par raidorganizāciju, nevis reklāmas devēju vai neatkarīgo producentu (WIPO 1981: 24).

5. Tiesību pārņēmēji

Jēdziens

Ar blakustiesību subjektu tiesību pārņēmējiem saprot tās personas, kuras no blakustiesību subjekta pārņemušas visas pārņemt iespējamās blakustiesību subjekta tiesības vai tikai kādu atsevišķu tiesību. Arī LR Autortiesību likuma 47.panta 3.daļa noteic, ka šajā nodaļā noteikto tiesību subjekti ir izpildītāji, fonogrammu producenti, filmu producenti un raidorganizācijas vai to tiesību pārņēmēji un mantinieki. Līdzvērtīgs regulējums ir arī citu valstu normatīvajos aktos.

Problemātika

Viena no blakustiesību subjektu tiesībām ir izplatīt savu radīto objektu (LR Autortiesību likuma 48.panta 3.daļas 3.punkts, 50.panta 1.punkts, 51.panta 1.daļas 1.punkts). Tomēr ir nācies saskarties ar atkārtotu aplamu tiesas argumentu, ka izplatītājs nav blakustiesību subjekts (Rīgas apgabaltiesa 2007: 4), kā rezultātā blakustiesību subjektam – tiesību pārņēmējam – tika liegtas iespējas aizstāvēt savas aizskartās tiesības.

Kopsavilkums.

Tiesību normatīvo aktu, zinātniskās literatūras un tiesu prakses analīze ļauj izdarīt sekojošus secinājumus.

Latvijas normatīvajā regulējumā ir konstatējamas sekojošas problēmas attiecībā uz blakustiesību subjektiem:

1. nepilnīgs normatīvais regulējums kolektīvā izpildījuma gadījumā;
2. saskatāma nekoncekvence jēdziena „kabeļoperators” lietošanā.

Diemžēl atsevišķiem Latvijas tiesību zinātniekiem, kas tomēr veido juristu domu, ir starptautiski atzītiem uzskatiem un tiesību normām pretēji viedokļi par blakustiesību subjektu, tā būtību un ar to saistītajiem aspektiem. Būtiskākās aplamības ir sekojošas:

1. raidorganizācijas tiek saprastas kā atvasinātu autortiesību objektu (darbu) radītāji;
2. kodētu maksas pārraižu raidorganizācijas netiek uzskatītas pat par raidorganizācijām.

Savukārt Latvijas tiesu praksē ir saskatāma neizpratne par ar blakustiesību subjektu saistītajiem jautājumiem, kas ir novedis pie aplamām tiesību atziņām un tās ir sekojošas:

1. jaunrades (jeb radošas darbības) kritērija neesamība rada pamatu blakustiesību subjekta neatzīšanai;
2. blakustiesību objektu izplatītājs nav atzīstams par blakustiesību subjektu.

Lai veicinātu starptautiski atzītiem uzskatiem un tiesību normām atbilstošu izpratni par blakustiesību subjektiem, nepieciešams uzlabot LR Autortiesību sadaļu par blakustiesībām, izveidojot to atbilstoši tiesību normatīvo aktu izstrādāšanas pamatprincipiem, starptautiski atzītām tiesību normām, kā arī blakustiesību subjektu un blakustiesību objektu izmantotāju līdzsvarotām interesēm. Savukārt tiesību piemērotājiem Latvijas rakstīto tiesību normu nepilnību dēļ jāvadās arī no starptautiski atzītām rakstītajām tiesību normām, kā arī vispārējiem tiesību principiem.

Bibliogrāfija

Normatīvie akti:

1. Autortiesību likums. / LR likums. Pieņemts LR Saeimā 06.04.2000.; stājās spēkā 11.05.2000. // *Latvijas Vēstnesis*, Nr.148/150 (2059/2061).
2. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums. / LR likums. Pieņemts LR Saeimā 12.07.2010.; stājās spēkā 11.08.2010. // *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 118 (4310).
3. Romas konvencija - Par Romas konvenciju par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību. / LR likums. Pieņemts LR Saeimā 12.03.1998.; stājās spēkā 01.10.1998. // *Latvijas Vēstnesis*, Nr.84/85 (1145/1146).
4. Ženēvas konvencija - Par Konvenciju par fonogrammu producentu aizsardzību pret neatļautu viņu fonogrammu pavairošanu. / LR likums. Pieņemts LR Saeimā 24.03.1997.; stājās spēkā 08.04.1997. // *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 89/90 (804/805).
5. WIPO līgums - Par Vispasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) līgumu par izpildījumu un fonogrammām. / LR likums. Pieņemts LR Saeimā 03.02.2000.; stājās spēkā 17.02.2000. // *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 53/54 (1964/1965).
6. Directive 92/100/EEC on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property. // *Official Journal L 346/61*, 27/11/1992.
7. Directive 93/98/EEC harmonizing the term of protection of copyright and certain related right. // *Official Journal L 290*, 24/11/1993.
8. Costa Rica, Law No. 6683 on Copyright and Related Rights / http://www.unesco.org/culture/copy/copyright/costarica/fr_sommaire.html [2011. 09.04].
9. France, Intellectual property code / http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/cpialtext.htm [2011. 09.04].
10. Germany, Copyright Law / <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/UrhG.htm> [2011. 09.04].
11. Netherland, Related Right Act / http://www.ivir.nl/legislation/nl/relatedrights_unofficial.pdf [2011. 09.04].
12. Portugal, Authors' Rights Law / <http://www.ifj.org/en/articles/portugal-authors-rights-law> [2011. 09.04].
13. Spain, Law on Intellectual Property / http://www.ipr-helpdesk.org/t_en/p/es/p_051_en.asp [2011. 09.04].
14. United Kingdom, Copyright, Designs and Patents Act <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents> [2011. 09.04].

Literatūra:

15. Rozenfelds, J. (2008) *Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums*. Rīga: Zvaigzne ABC.
16. Sterling J.A.L (2008) *World copyright law, Protection of authors' works, performancees, phonograms, films, video, broadcasts and published editions in national, international an rgional law*. London: Sweet & Maxwell.
17. WIPO (1981) *Guide to the Rome Convention and to the Phonograms Convention*. WIPO.

18. Бентли Л., Шерман Б. (2004) *Право интеллектуальной собственности*. - Санкт-Петербург.
19. Гришаев, С. П. (2003) *Интеллектуальная собственность*. Москва: Юристъ.
20. Липцик. Д. (2002) *Авторское право и смежные права*. Минск, UNESCO.
21. Сергеев А.П. (2001) *Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации*. Москва.

Tiesu prakse:

22. 2004.gada 14.janvāra LR Augstākās tiesas Senāta spriedumu lietā Nr.SKС-22. *Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi*. 626.-629.
23. 2007.gada 26.marta Rīgas apgabaltiesas spriedums lietā Nr.C04268106, npublicēts.